

Polecenia podsumowujące

1. Opisz znaczenie mecenatu dla rozwoju kultury renesansowej na ziemiach polskich.
2. Scharakteryzuj literaturę polskiego odrodzenia.
3. Przedstaw związki europejskich architektów z renesansem w Polsce.
4. Wyjaśnij, jaki wpływ na kulturę europejską czasów odrodzenia wywarli polscy twórcy i myśliciele.

Początki humanizmu na ziemiach polskich i rozwój mecenatu

Od połowy XV w. napływy idei humanizmu z Czech i Węgier do Polski. Działalność włoskiego humanisty Kallimacha na dworze Kazimierza Jagiellończyka.

Mecenat królewski, duchowny oraz szlachecki i mieszczański. Kraków głównym ośrodkiem polskiego odrodzenia dzięki królowej Bonie.

Literatura renesansowa

W początkach odrodzenia twórczość w języku łacińskim: Jan z Wiślicy, Jan Dantyszek, Mikołaj z Hussowa, Andrzej Krzycki i Klemens Janicki. Biernat z Lublina – jeden z pierwszych autorów piszących po polsku. Mikołaj Rej – piszący włącznie po polsku propagator języka polskiego w literaturze; *Krótka rozprawa między trzema osobami*, *Panem, Wójtem a Plebanem*.

Jan Kochanowski – najwybitniejszy poeta polskiego odrodzenia; *Fraszki*, *Treny*, *Odprawa posłów greckich*.

Mikołaj Sęp Szarzyński – twórca sonetów.

Pisarze wywodzący się z mieszczaństwa: Sebastian Fabian Klonowic i Szymon Szymonowic.

Rozwój piśmiennictwa historycznego: Marcin Kromer, Marcin Bielski, Maciej Miechowita.

Renesansowe architektura, rzeźba i malarstwo

Początek sztuki renesansowej w Polsce związany z działalnością Franciszka Florentczyka – rozpoczęcie przebudowy zamku na Wawelu.

Kaplica Zygmuntowska – pierwszy projekt architektoniczny w całości renesansowy, autorstwa Bartolomea Berrecciego.

Przebudowy rezydencji w stylu renesansowym przez możnowładztwo, zamożną szlachtę, bogatych mieszczan i rady miejskie, m.in. katedra w Płocku, pałace w Książu Wielkim, Baranowie, Janowcu, ratusz w Poznaniu, Sukiennice w Krakowie, zamek w Wiśniczu.

Zamość – miasto zbudowane od podstaw w stylu renesansowym.

Obecność na ziemiach polskich głównie architektów z Włoch, w Prusach Królewskich wpływy niderlandzkie.

Rzeźba – głównie nagrobki.

Malarstwo ściennie i miniaturowe.

Polecane publikacje

M. Bogucka, *Bona Sforza*, Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 2009.

J. Małek, *Mikołaj Kopernik. Szkice do portretu*, Toruń: WN UMK, 2015.

Zamość – miasto idealne. Studia z dziejów rozwoju przestrzennego i architektury, pod red. J. Kowalczyka, Lublin: Wyd. Lubelskie, 1980.

Sztuka drukarska

Rozprzestrzenianie się haseł odrodzeniowych dzięki wynalazkowi druku. 1474 – najstarszy polski druk.

1508 – prawdopodobna data druku pierwszej książki napisanej w całości w języku polskim.

Myśl polityczna i społeczna polskiego odrodzenia

Traktaty polityczne poruszające kwestie społeczne i ustrojowe.

Andrzej Frycz Modrzewski – publicystyka polityczna; *O poprawie Rzeczypospolitej*; postulaty: równość społeczna, jednakowe prawa dla wszystkich, silna władza królewska, utworzenie Kościoła narodowego.

Stanisław Orzechowski – traktaty polityczne; postulaty: zachowanie złotej wolności szlacheckiej, krucjata przeciwko Turkom, walka z ruchem egzekucyjnym.

Muzyka

Rozwój muzyki dworskiej i ludowej.

Najwybitniejsi kompozytorzy

- Mikołaj Gomółka – muzyka do psalmów Jana Kochanowskiego
- Wacław z Szamotuł – muzyka do pieśni religijnych

Szkolnictwo i nauka

Rozwój szkolnictwa protestanckiego i jezuickiego, utrata znaczenia Akademii Krakowskiej.

Teoria heliocentryczna opracowana przez Mikołaja Kopernika.

Rozwój medycyny (Józef Struś, Wojciech Oczko, Maciej z Miechowa, Andrzej Grutinius) i geografii (Jan ze Stobnicy).

